

עין משפט
נר מצוה

לֶב א ב ג ד מ״י פ״ט מה׳ עבודת כוכבים הלכה טו סמג עשין יט טוש״ע י״ד ס׳ קנז סעף ז׳:

לֶג ה מ״י פ״יד מה׳ סנהדרין הלכה יג סמג עשין קז: ו מ״י (והלכה יא) סמג ש״ס:

רבינו חננאל

משלחן. מעלה הכתוב עליהם כאילו אכלו זבחי מתים שי וקרא לך ואכלת מזבחך. ודאיך קרא משעת קריאה נתייב: בהלולא דעובר כוכבים כל י' יום בין אדכר ליה הלולא בין לא אדכר ליה הלולא אסור. לאחר ל' אמר מחמת הלולא אסור לא אדכר הלולא שרי. וכי מדרב הלולא עד אימת אסור אמר (רב פפא) משמיה דרב' עד י"ב ירחי שתא ומקשי ובתו י"ב ירחי שתא שרי והא דרב יצחק בריה דרבי משורשיא דמונשי דרב עובד כוכבים בתו י"ב ירחי שתא דמשניה דאורי ולא אכל פי' אמר עבדות כוכבים ידידה סייעה למיתא האי בביתו. ופרקי' שאני ר' יצחק בריה דרב משורשיא דאדם חשוב הוה אבל כולי' עלמא בתו י"ב ירחי שתא שרי. ובהלולא מעיקרא ככה. אמר רב פפא מכי רמו שיערי באסינתו אסור. וקראטיס פי' בלשון יוין תפיסה ואסיק' שתי תפיסות הוו אחת בימי קליפטרא מלכתא ואחת בימי יוניס'. דתלתין ותרתיין קריב עבדו רומאי בהדי יונאי ולא יכלו להו עד דרשפיהו רומאי לישראל בהדייהו ואתגו בהדייהו. אי מינן מלכי מנייכו איפרכי אי מנייכו מלכי מינן אושטריס וכו' כיו' [שנין] קמו בהימנותיהו בהדי ישראל מינן ואילך אישתעבדו בהו ומנא לן רבי' [שנין] קמו בהימנותיהו דאי' ישתעבדו משם ר' יוסי אביו ק"פ שנה עד שלא נחבר הבית פשטה מלכות [הרשעה של רומין] על ישראל כלומר ק"פ שנה בימי הבית שנתעבדו בהן. פ' שנה עד שלא חרב הבית גזרו טומאה על כלי זכוכית וגם על ארץ העמים: מ' שנה קודם חורבן הבית גלתה סנהדרין וישבה לה בחנות לומר שלא דנו דיני נפשות. דכיון דחזו דוילא להו שפיכות דמים נפישו להו רצחנין. אמרי ניקום נגלי מן המקום דכתיב וקמת ועלית אל המקום מלמד שהמקום גורם. אבל דיני קנסות דנו דאמר רב יהודה אמר רב זכור אותו יהאשן לטוב ור' יהודה אמר רב שמו שאלמלא הוא שסמך ה' זקנים ר' מאיר ור' יהודה ור' יוסי ור' שמעון ורבי אלעזר בן שמעון ור' אריא מוסיף אף ר' נחמיה. בטלו דיני קנסות משום שגזירה מלכות [הרשעה] גזירה כל הסומך יהרג והנסמך יהרג. ועיר שסומכין בה ותיחר. ותחתו שסומכין בו יעקר. וכיון שהכירו בהן אויבים

ח:

מכּי רמו **שערי** באסינתי. פירש רש"י לשון ראשון להטיל שחר וקשה דככל התלמוד לא מלינו שהיו עושין שחר משעורין אלא מתמרים או מנשות לכך נראה לשון שני שפירש רש"י וב' הלשונות האלו פי' רש"י אף בכמוצות פ"ק (דף טז.):

קרטסים. אומר הר"ר שמשיה בלשון יוין הוא תפוס תפיסת שמים קרט לשון תפיסה וסיס לשון שמים ופי' דר"ל תפיסה שניה וניחא הא דקא אמרינן לקמן קרטסים ויוס שתפסו רומי מלכות וה"פ קרטסים תפיסה שניה ויוס שתפסה מלכות צראשונה:

ה"ג **נשתבחו** לַגְרִיסִינְהוּ. ול"ג ליכתבינהו שהרי אין כותבין הלכות: **אֵלָּא שְׁלֵא** דינו דיני נפשות. ואס תאלמר והא דאמרין צפרק אלו נערות (כמוצות דף ז' וסס) משחרב צית המקדש אע"פ שצטלו ד' מיתות דין ד' מיתות לא נתצטלו מי שנחמיצ סקילה כו' ואמאי נקט משחרב צית המקדש והא אפי' מ' שנה צפני הצית לא דנו דיני נפשות וי"ל דמשחרב צית המקדש קאי אלא דמ"מ כשהיו רואין לורך שעה היו חוזרין אל הלשכה ודינן שס ומורי ה"ר מנחם אמר לנו צס רבי יהונתן דמשחרב צית המקדש קאי אלא דקאמר דין ד' מיתות לא צטלו וה"ק אע"פ שצטלו ארצע מיתות לגמרי לא צטלו דינס וכ"ש צאומס מ' שנה קודם חורבן שנהגו דין ד' מיתות: **מַלְמַד** שהמקום גורם. וא"ת והא ירושלים נמי איקרי מקוס וגצי אכיתא קדשים ומעשר שני וכתיב צמקוס אֶשֶׁר יצחר ה' וי"ל דלגצי דיני נפשות לא איקרי מקוס אלא לשכת הגזית שהיתה חזיה צקדש וחזיה צחול והיינו טעמא משום דצעי' סנהדרין סמוך לשכינה והכי נמי אמרינן (לקמן דף צג.) כל המעמיד דין שאינו הגון כאילו נטע אשרה אכל מוצח דכתיב שופטים ושוטרים וסומך ליה לא תטע לך אשרה אלא מוצח ה' ולפיכך גלו וישבו צחנות אע"פ שחנות עצמו היה צהר הצית מ"מ לא היה סמוך לשכינה כלשכת הגזית וא"ת מנלן קפידא צמקוס שאר חייבי מיתות שלא צוקן ממרס דקרא לא כתיב אלא צוקן ממרס יש לומר דדרשנין כל זמן סנהדרין גדולה צמקומה כדן אכל מוצח אז שופטים תמן לך צכל שעריך לשפוט דיני נפשות נסתלקו הס צטלו כל דיני נפשות (וע"ע תוס' צגט טז. ד"ה אלא ותוס' סנהדרין יד: ד"ה מלמד): וגמירי

לפני אידיהן פרק ראשון עבודה זרה

מכּי רמו **שערי** באסינתי. פירש רש"י לשון ראשון להטיל שחר וקשה דככל התלמוד לא מלינו שהיו עושין שחר משעורין אלא מתמרים או מנשות לכך נראה לשון שני שפירש רש"י וב' הלשונות האלו פי' רש"י אף בכמוצות פ"ק (דף טז.):

«כל תלתין יומין בין א"ל מחמת הלולא ובין לא א"ל מחמת הלולא אסור מבאן ואילך אי א"ל מחמת הלולא אסור ואי לא אמר ליה מחמת הלולא שרי וכי א"ל מחמת הלולא עד אימת אמר רב פפא יעד תריסר ירחי שתא ומעיקרא מאימת אסור^(א) אמר רב פפא משמיה דרבא ימכי רמו שערי באסינתי ולבתר תריסר ירחי שתא שרי והא רב יצחק בריה דרב משרשיא איקלע לבי ההוא עובר כוכבים לבתר תריסר ירחי שתא ושמשיה דאורי ופירש ולא אכל שאני רב יצחק בריה דרב משרשיא^(ב) דאדם חשוב הוא: וקרטסים וכו'. מאי קרטסים אמר רב יהודה אמר שמואל יום שתפסה בו רומי מלכות והתניא קרטסים ויוס שתפסה בו רומי מלכות אמר רב יוסף שתי תפיסות תפסה רומי אחת בימי קלפטרא מלכתא ואחת שתפסה בימי יונים דכי אתא רב דימי אמר תלתין ותרין קרבי עבדו רומאי בהדי יונאי ולא יכלו להו עד דשתפינהו לישראל בהדייהו והכי אתגו בהדייהו אי מינן מלכי מנייכו הפרכי אי מנייכו מלכי מינן הפרכי ושלחו להו רומאי ליונאי עד האירנא עבידנא בקרבא השתא נעביד בדינא מרגלית ואבן טובה איזו מהן יעשה בסיס לחבירו שלחו להו מרגלית לאבן טובה אבן טובה^(ג) (ואינד) איזו מהן יעשה בסיס לחבירו אבן טובה לאינד אינד וספר תורה איזו מהן יעשה בסיס לחבירו אינד לאינד אינד וספר תורה וישראל בהדן כפו להו עשרין ושית שנין קמו להו בהימנותיהו בהדי ישראל מבאן ואילך אישתעבדו בהו מעיקרא מאי דרוש ולבסוף מאי דרוש מעיקרא דרוש ינסעה וגלבה ואלכה לנגדך ולבסוף דרוש² יעבר נא אדני לפני עבדו עשרין ושית שנין דקמו בהימנותיהו בהדי ישראל מנא לן³ דאמר רב כהנא כשחלה רבי ישמעאל בר יוסי שלחו ליה רבי אמור לנו שנים וג' דברים שאמרת לנו משום אביך אמר להו מאה ושמונים שנה קודם שנחרב הבית פשטה מלכות הרשעה על ישראל פ' שנה עד לא חרב הבית גזרו טומאה על ארץ העמים ועל כלי זכוכית^(א) מ' שנה עד לא חרב הבית גלתה סנהדרין וישבה לה בחנות למאי

כל תלסין יומין. דצתר הלולא: צין **אמר**. עוצד כוכבים זה לישראל מחמת הלולא אזי עושה סעודה זו: **ובין לא אמר** לו. מסתמא להלולא מכיון ואסור דכל ימי הלולא מקריב לעבודת כוכבים: ומעיקרא. קודם שיכניס את אשתו מאימת חיישין להלולא אס הזמין אנשים לסעוד אללו: **מכי רמו שערי צאסינתי**. לעשות שחר ליום המשפה: **אסינתי**. עריבות ששורין צהן שעורין לעשות שחר. ל"א נותנין עפר צעריבות חזרעין שס שעורין קודם ימי החופה ומציאין לפני החתן והכלה כשהן צמוחים ואומרים להם פרו ורצו כשעורין הללו שממערין לצאת מכל התצוזה: **דאדם חשוב הוא**. ושמה ממנו העוצד כוכבים מאד: **יוס שתפסה בו רומי מלכות**. שנלחמו עם יוניס ונלחוס ומלכו צכל העולם: **צימי קלפטרא מלכתא**. של אלכסנדריא כדאמר צהמפלת צמסכת נדה (דף ז'): ונלחמו רומיים עמה ונלחוס ותפסו הס המלוכה: **עד דשפטינהו**. רומאי לישראל צהדייהו: **וכי אסנו**. רומאי לישראל אי מינן מלכי כו': **מרגלית**. אינה חשובה כאבן טוב: **צסיס**. כן.^(א) תרגום כנוי' צסיסיה. למושג צצרתה להושיצה עליה: **כפו אינד**. הוא נופך קרצונקל"א: **כפו לסו**. רומאי ליונאי: **עשרין ושית שנין קמו**. רומאי צהימנותיהו לישראל: **מעיקרא**. כי קמו רומאי צהימנותיהו: **מאי דרוש**. רומיים: **ואלכה לנגדך**. יעקב ועשו שזין צגדולה: **לפני עצדו**. דרך השר להלך לפניו: **פשטה**. שלטה: **מלכותא** רומי: **צחנות**. מקום צהר הצית ומנות שמו: **דיני קנסות**. אונס ומפתה ושלשים של עצד שנתנה תורה קצצה אחת ליקר ולוולל. ומלחר שלא ישבו צלשכת הגזית לא דנו וצטלו דיני קנסות דכתיב צתשולמי כפל שהוא קנס אשר ירשיעון אלהיס [שמות כצ] דהיינו מומחין וסמוכין צס רבי כדאמרין צסנהדרין יג:]: ומי שאינו סמוך אינו דן דיני קנסות: **סחוס**. אלפיס אלהי סביצות העיר: **וסמך שס נו'**. והני צצנן צתר חורבן הצית הוו טוצא: **לונגיאחוס**. מנימות: **כי היכי דלא ליחייצו**. רוצמים קטלא דליין דנין דיני נפשות אפילו צסנהדרין קטנה צכל עיר אלא צומן שהיתה סנהדרין גדולה ציציצתה וצמקוס המיוחד לה והוא לשכת הגזית: **המקוס גורס**. לחייב הגדון ואס אינס שס לא ידונו. והאי קרא צדיני נפשות קאי כי יפלא ממך צצר [צגריסין] צצרת שופטים ושוטרים צוקן ממרס:

^(א) מסכות ט. טז. (ג) נדרות

יט. ויש"ן, א) גני הערוך אף והוא שוה צלשון מקרא, ד) צגט טו., ס) [סנהדרין מא.], א) שס יג: יד., א) [צס"א: צמד], ט) [צסנהדרין אימת לונגיאחוס ופירש רש"י מנימות וצמרייהו גריסת הערוך לונגיות וצמד המוסף שקורין לרומת לונגי צלשון יווי וכן ראיתי צגלי"ה דף רלו: דל"ל לונגיות כד"ף ולא לונגיות צגי"מ ע"ש], ט) [סנהדרין יד: ע"ש פס. ע"ש], י) [שמות לז, ט) צס"א: הרשעה,

1. ויאמר נסעה וגלצה ואלכה לנגדך: בראשית לג יב 2. יעבר נא אדני לפני עבדו ואני אתנגלה לאשר קדל המלאכה אשר לפני וגלצל וקלצל עד אשר אבא אל אדני שעריך: בראשית לג יד 3. ועשית על פי הדבר אשר יצוך לן מן המקום הזהא אשר יבחר ה' ושמרת לעשות בכל אשר יורה: דברים יז י

3. ועשית על פי הדבר אשר יצוך לן מן המקום הזהא אשר יבחר ה' ושמרת לעשות בכל אשר יורה: דברים יז י

3. ועשית על פי הדבר אשר יצוך לן מן המקום הזהא אשר יבחר ה' ושמרת לעשות בכל אשר יורה: דברים יז י

3. ועשית על פי הדבר אשר יצוך לן מן המקום הזהא אשר יבחר ה' ושמרת לעשות בכל אשר יורה: דברים יז י

מכּי רמו שערי באסינתי. יס שורין שעורין צעריבת מוס להטיל שחר ללורך חופה, וי"א לשס חתן והכלה חזרעין שעורין צעלין לומר פרו ורצו ונחמו כשעורים הללו (כתובות ח.). פשטה. הסחילו לכושקן מלכות הרשעה. רומי (שבות טז.). בחנות. מקוס היה צירושלים וכן שמו (סנהדרין מא.). דיני קנסות ס"ד. וי לשכת הגזית גורמת לדיני קנסות (שס). בטלו דיני קנסות. דכיון דלכא צמכסה צטלו עיירות. ולא צתון העיר, שאס ייודע שלא יחריצו את העיר (שס).

מסורת הש"ס